

## *Cijfers en beschouwingen zonder voldoende archiefonderzoek kunnen bedriegen*

Kerkhistorische kanttekeningen bij P.A.J. Caljé, *Student, universiteit en samenleving: de Groningse universiteit in de negentiende eeuw*\*

\* Hilversum (Verloren)  
2009. 631 pp. ISBN 978-90-  
6550-978-9; € 49.

<sup>1</sup>De ondertitel van het oorspronkelijke proefschrift beklemtoonde deze relatie duidelijker: *De inbedding van de universiteit in de samenleving in de negentiende eeuw*.

<sup>2</sup>Zie voor toelichting: [www.verloren.nl/file.php?id=6899](http://www.verloren.nl/file.php?id=6899) (Groningse studentenaantallen in de negentiende eeuw: vertekening en correctie) en [www.verloren.nl/file.php?id=7114](http://www.verloren.nl/file.php?id=7114) (Prosopografisch onderzoek naar studenten in de negentiende eeuw. Protocol, database en bronnen). N.B. Met 'database' wordt de formele opzet van het bestand bedoeld; de eigenlijke data zijn niet beschikbaar.

### *Inleiding*

Voorjaar 2009 verscheen een studie over de Groninger universiteit in de negentiende eeuw. Het is de licht bewerkte handelseditie van de dissertatie waarmee P.A.J. Caljé in 2006 te Maastricht *cum laude* de doctorstitel behaalde. Omdat het hier een publicatie in de serie *Studies over de Geschiedenis van de Groningse Universiteit* (no. 3) betreft, zodat te verwachten valt dat dit boek nogal eens geraadpleegd zal worden, is een brede bespreking op haar plaats. In zijn woord vooraf stelt de auteur kort en goed: 'Het onderwerp van dit boek is studentengeschiedenis' (17). Niet het instituut staat dus centraal, maar zijn bewoners en dan vooral de grootste groep daarvan: de steeds wisselende studentenpopulatie. Deze jongeren ontwikkelen zich echter niet los van hun omgeving, vandaar dat ook de ontwikkelingen in de universitaire wereld en de maatschappij steeds opnieuw aan bod komen.

Om zicht te krijgen op de ontwikkelingen binnen zijn doelgroep – en daarmee op de in de titel vermelde relatie tussen universiteit en samenleving<sup>1</sup> – heeft Caljé de aantallen studenten, hun sociale en geografische herkomst, hun studiepatronen en latere carrières, alsook hun specifieke studentencultuur, zo goed mogelijk geanalyseerd. De neerslag van deze analyse treft de lezer in zo'n tachtig tabellen en zestig grafieken, die voor een deel teruggaan tot 1614, maar toch vooral de negentiende eeuw betreffen.<sup>2</sup> Als voorbeeld diende de studie van G. Jensma uit 1997, *Veranderingen in het hoger onderwijs in Nederland tussen 1815 en 1940*. Caljé wilde echter meer bieden dan Jensma, die vooral cijferreeksen had geleverd. Daartoe vulde hij het gevonden cijfermateriaal aan met prosopografisch onderzoek. 'Het grote voordeel is dat men zo met concrete individuen werkt, en niet met papieren constructies' (27; vgl. 125). Hoewel Caljé, anders dan Jensma, alleen met Groningen te maken had, zou een onderzoek van alle Groninger studenten van de negentiende eeuw teveel tijd vergen. Vandaar dat hij de